

**Видання присвячене
115-й річниці Одеської національної академії харчових технологій
та 5-й річниці Навчально-наукового інституту прикладної економіки
та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна**

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеська національна академія харчових технологій
НАУКОВА ШКОЛА
«Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної
безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності»

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

*Матеріали
наукового симпозиуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

За редакцією **О. І. Павлова**

Одеса
«Астропринт»
2017

A28 **Адаптивні** стратегії розвитку підприємств харчової промисловості в умовах мінливого світу : матеріали наукового симпозиуму з міжнародною участю (19 травня 2017 р., м. Одеса) / Наукова школа «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності» ; за ред. О. І. Павлова ; Одеська національна академія харчових технологій. — Одеса : Астропринт, 2017. — 232 с.

ISBN 978–966–927–252–2

У збірнику подано тексти доповідей учасників наукового симпозиуму, які представляють науково-дослідні установи, вищі навчальні заклади України та зарубіжних країн. У них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади, інструменти, механізми та напрями стратегічного управління сталим та безпечним розвитком підприємств харчової промисловості в умовах мінливого середовища господарювання.

Видання розраховане на наукових співробітників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, економістів, менеджерів, маркетингологів та інших фахівців галузі харчової промисловості.

УДК 338.439(063)

ISBN 978–966–927–252–2

© Одеська національна академія харчових технологій, 2017

Павлов О. І.
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО 11

Тематичний напрям 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Андрєєва Н. М., Зіньковська Д. В.
Маркетингова діагностика експортного потенціалу підприємств агропродовольчої сфери як інструмент прийняття стратегічних рішень 13

Антоненко М. Н.
Новая политическая идеология эволюции предприятий АПК Беларуси 18

Дідух С. М.
Основні принципи і напрями розвитку агропродовольчої сфери України 23

Коваленко О. В.
Щодо стратегічних пріоритетів державної продовольчої політики в умовах сьогочасних викликів 26

Крисанов Д. Ф.
Теоретичні засади і прикладні аспекти формування європейської моделі харчової безпеки в аграрному секторі економіки України 30

Кулаковська Т. А.
Системний підхід до регулювання сталого та збалансованого розвитку агропродовольчої сфери України 47

Пармакли Д. М., Дудогло Т. Д.
Примеры графического метода исследований в экономике ... 52

Тематичний напрям 2

**СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Бондар В. А.

Перспективи розвитку ринку органічних продуктів
України 61

Самофатова В. А.

Формування сільсько-міського континууму
для забезпечення сталого розвитку агропродовольчої
сфери регіону 65

Тематичний напрям 3

**РЕАЛІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Козак К. Б.

Ефективне управління персоналом як передумова
виживання вітчизняних підприємств у конкурентному
середовищі 70

Смоквін М. В.

Стан та основні напрями розвитку підприємств харчової
промисловості Одеської області 74

Тематичний напрям 4

**ЕФЕКТИВНІСТЬ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ У ХАРЧОВІЙ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Гончарук А. Г., Лазарева Н. О.

Про ефективність українського виноробства:
порівняльний аналіз 78

Дерменжі Д. Ф.

Вплив змін до Податкового кодексу України на економіку
країни 82

Тематичний напрям 5

**СТРАТЕГІЯ АКТИВНОЇ І ПАСИВНОЇ АДАПТАЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
ДО МІНЛИВИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Каламан О. Б.

Стратегічні напрями удосконалення регулювання
виноробної галузі 87

Фрум О. Л.

Застосовність активних адаптивних стратегій в стратегічному
управлінні підприємствами 91

Тематичний напрям 6

**ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Баранюк Х. О.

Дослідження окремих аспектів впливу факторів
на конкурентоспроможність підприємств 96

Бєлошапко М. О., Лобоцька Л. Л.

Розвиток ринку лізингових послуг для агропродовольчої
сфери України на сучасному етапі 100

Егунов Ю. А., Егунова И. Н.

Управление устойчивостью оптимальной производственной
программы предприятия 106

Касян С. Я.

Аграрна логістична дистрибуція та маркетингові
комунікаційні технології харчових підприємств: складові
інтерактивності 110

Ліпова О. Л.

Впровадження управлінських інновацій на підприємствах
харчової промисловості 116

Магденко С. О., Ощепков О. П.

Дослідження питань впровадження інновацій
на підприємствах м'ясопереробної галузі 121

Ніценко В. С.

Напрями підвищення енергоефективності
на підприємствах харчової промисловості 124

Іртищєва І. О.	
Еколого-економічні проблеми використання води в харчовій промисловості	215
Мартинюк О. М.	
Адаптивний механізм екологізації інноваційної діяльності підприємств агропродовольчої сфери України: стратегічні та проблемні питання впровадження	218
Меглей В. І.	
Екологічні складові якості агропродовольчої продукції	222
Щурик М. В.	
Екологічні пріоритети підприємств харчової промисловості в агропромисловому комплексі	226

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Шановні друзі!

Проведення нашого наукового симпозиуму співпало у часі зі знаменними подіями — 115-ю річницею Одеської національної академії харчових технологій та п'ятиріччям з утворення Навчально-наукового інституту прикладної економіки та менеджменту імені Г. Е. Вейнштейна (ННІПЕтаМ) й наукової школи «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності».

За останні п'ять років в рамках тематики наукової школи підготовлено та захищено 4 докторських (2 було підготовлено на кафедрі економіки промисловості, а захищено на створеній на її базі кафедрі управління бізнесом; по 1 — на кафедрах менеджменту і логістики та маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 17 кандидатських (по 5 — на кафедрах економіки промисловості, менеджменту і логістики, обліку і аудиту, 2 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) дисертацій. За участю викладачів, докторантів, аспірантів, студентів академії, вітчизняних та зарубіжних науковців видано 16 колективних (6 — на кафедрі менеджменту і логістики, по 5 — на кафедрах обліку і аудиту та економіки промисловості, 1 — на кафедрі маркетингу, підприємництва і торгівлі) та 7 індивідуальних (6 — на кафедрі економіки промисловості, 1 — на кафедрі менеджменту і логістики) монографій. З 2012 року проведено 4 міжнародних науково-практичних конференцій, а також наукові конференція, симпозиум, семінар, 4 колоквиуми з міжнародною участю. За підсумками їх роботи видано 1 монографію та 10 збірників тез доповідей.

В нашому науковому симпозиумі взяли участь наукові співробітники, викладачі, докторанти, аспіранти, студенти, державні службовці чотирьох зарубіжних країн та десяти міст України, які представляють Державну установу «Інститут економіки та прогнозування» НАН

України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Інститут продовольчих ресурсів НААН, вищі навчальні заклади нашої країни, органи державної влади.

Наша діяльність в рамках тематичної спрямованості наукової школи є свідченням її користі для науки та чималого значення для вітчизняної практики господарювання.

Бажаю усім подальшої плідної роботи, творчості та натхнення.

З найкращими побажаннями
керівник наукової школи, завідувач
кафедри економіки промисловості ОНАХТ,
перший директор ННПЕтаМ,
доктор економічних наук, професор
Павлов Олександр Іванович

Тематичний напрям 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Н. М. Андрєєва

д-р екон. наук; головний науковий співробітник Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса, Україна

Д. В. Зіньковська

аспірантка кафедри маркетингу Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

МАРКЕТИНГОВА ДІАГНОСТИКА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується посиленням ролі процесів інтеграції, глобалізації, соціалізації, інформатизації та екологізації виробництва. Це призводить до того, що ключовим вектором розвитку вітчизняних підприємств стає зовнішньоекономічна діяльність. Від можливостей підприємств до участі у міжнародній економічній співпраці залежить динаміка розвитку економіки України в цілому. Цей принцип є актуальним для усіх галузей економіки, проте доцільним є виділення провідної, стратегічної галузі, зрушення у якій сприятимуть розвитку і суміжних сфер. Такою галуззю може бути агропромисловий комплекс економіки України. Продукція, що випускається підприємствами агропродовольчої сфери, користується попитом серед споживачів на міжнародному ринку. Зробити такий висновок можливо після аналізу показників структури експорту та імпорту. Частка експорту продукції агропромислового комплексу України за період з 2006 по 2015 роки зросла з 11,86 % до 38,19 %, тобто більше ніж у 3 рази. В той час як імпорт зріс за той самий період із 7 % до 9,3 % [1, с. 7].

Саме тому більшого значення набуває вивчення поняття експортного потенціалу підприємства, інструментарію його дослідження та оцінки, а також методів керування ним. На нашу думку, ефективними

виробляти варених і варено-копчених ковбас, але рентабельність їх значно менше. Наступне — наявність власних ресурсів, виходячи з фінансових і виробничих можливостей підприємств м'ясопереробної галузі, де 70 % підприємств збиткових, мають обмежений характер.

Амортизаційні відрахування, як правило, використовуються для поповнення оборотних коштів, а не на науково-технічний розвиток. Необхідна державна нова парадигма формування амортизаційного фонду і його використання. Також пропонується повернутися до створення спеціального інноваційного фонду, який не можливо було б використовувати на інші цілі, а також частину прибутку, яку використано на інноваційні заходи, звільняти від оподаткування та вести облік цих коштів на окремому рахунку, цілеспрямованість використання яких можливо контролювати.

Література

1. Адаменко О. А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств [Електронний ресурс] / А. О. Адаменко. — Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21211/1/1.pdf>
2. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України із змінами та доповненнями від 04.07.2002 р. № 40—IV. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020040.html

В. С. Ніценко

д-р екон. наук, доцент;

професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, м. Одеса, Україна

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Функціонування підприємств харчової промисловості в умовах ринку та постійного підвищення тарифів на енергетичні ресурси вимагає зниження витрат на енергоспоживання. До основних видів енергетичних ресурсів, забезпечуючих процес виробництва продукції, належать: природний газ, електрична та тепла енергія.

Загальний стан споживання енергетичних ресурсів підприємствами харчової та тютюнової промисловості наведено у наступній таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка споживання енергетичних ресурсів підприємствами харчової та тютюнової промисловості, тисяч тонн нафтового еквіваленту (тис. т не)*

Підприємства харчової та тютюнової промисловості	2007 р.		2010 р.		2015 р.		Зміни 2015 р. до 2007 р., +, -	
	тис. т не	%	тис. т не	%	тис. т не	%	тис. т не	%
Вугілля й торф	50	2,2	33	1,8	21	1,5	-29	-0,7
Нафтопродукти	159	6,9	132	7,0	114	8,2	-45	1,3
Природний газ	303	13,1	248	13,2	165	11,8	-138	-1,3
Біопаливо та відходи	4	0,2	3	0,2	7	0,5	3	0,3
Електроенергія	391	17,0	380	20,3	350	25,1	-41	8,1
Теплоенергія	1399	60,7	1080	57,6	740	53,0	-659	-7,7
Усього	2306	100,0	1876	100,0	1397	100,0	-909	-

* Джерело: побудовано та розраховано за даними [1]

За 2007–2015 роки відбулося суттєве зниження споживання енергетичних ресурсів — на 39,4 %, що може бути свідченням або підвищення процесів енергозаощадження, або скорочення обсягів виробництва продукції діючих підприємств. За досліджуваний період скоротилося споживання вугілля й торфу — на 58 %, нафтопродуктів — на 28,3 %, природного газу — на 45,5 %, електроенергії — на 10,5 % й теплової енергії — на 47,1 %; зросло споживання біопалив та відходів на 75,0 %. Однак у загальній структурі споживання енергетичних ресурсів за 2015 рік частка біопалив та відходів становила всього 0,5 %, що явно недостатньо та не відповідає світовим досягненням. Саме виробництво відновлюваних видів енергії показує найбільший тренд зростання в економічно розвинутих країнах (США, ЄС).

З метою підвищення енергоефективності виробничих процесів на підприємствах харчової промисловості та зниження енергетичної залежності від постачальників (посередників) на ринку, доцільним вважається будівництво та експлуатація біогазових установок (комплексів) з відходів виробництва.

Згідно із Законом України «Про відходи» [2] відходами вважаються будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від

яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

В ст. 8 Закону України «Про альтернативні види палива» [3] зазначено, що біомаса, що утворюється внаслідок діяльності суб'єктів господарювання, може використовуватись як біопаливо або для виробництва біопалива чи біокомпонентів, крім тієї частини біомаси, яка використовується зазначеними суб'єктами для потреб власного виробництва, не пов'язаних з виробництвом біопалива чи біокомпонентів.

Як зазначають О. Серьогін, О. Василенко та І. Федів, отримання біогазу з органічних відходів дає можливість, на певному рівні, вирішувати одразу декілька проблем, що стоять перед АПК країни: енергетичну — отримання висококалорійного палива; екологічну — утилізація органічних відходів, які нагромаджуються в природі; фінансову — зниження витрат на утилізацію органічних відходів і придбання енергоносіїв [4, с. 29].

За різними підрахунками в харчовому виробництві утворюється не менше 100–120 млн тонн відходів та побічних продуктів на рік [5]. Найбільша частка відходів, що можуть бути використані для виробництва біогазу, підприємств харчової промисловості утворюється в оліє-жировій промисловості (85 %), цукровій (9 %), спиртовій (3 %), пивоварній, виноробній та консервній, молокопереробній промисловості (по 1 %). Стоки підприємств харчової промисловості містять багато біологічно активних речовин, використання яких можливо задіяти у вигляді сировини для виробництва біогазу.

Біогазові проекти в харчовій промисловості можуть бути організовані одним із способів [6, с. 7]:

– виробництво біогазу на базі відходів окремого підприємства (наприклад, жом цукрового заводу, барда спиртового заводу), при цьому один вид відходу буде домінуючим;

– виробництво біогазу на базі відходів різних підприємств, з прив'язкою проекту до окремого підприємства або окремо розташованої централізованої біогазової установки.

Як приклад, наведемо досягнення цукровиків України. Протягом 2014–2015 років введено в експлуатацію два біогазових комплекси на Глобинському та Ракитянському цукровому заводах. Характеристика реалізованих проектів представлена в таблиці 2.

Так, агропромисловий холдинг «Астарта-Київ» ввів в промислову експлуатацію біогазопровід, який з'єднав два підприємства компанії—

Таблиця 2

Приклади успішної реалізації енергоефективних програм з установки і експлуатації біогазових установок (заводів) на цукрових заводах*

Назва цукрового заводу	Рік відкриття	Сировинна база	Річна потужність			Інвестиції	Інвестор
			біогаз, млн м ³	електроенергія, млн кВт	теплова енергія, Гкал		
Ракитянський цукровий завод, ГК «Сільгосппродукт»	2015	жом, кукурудзяний силос, сорго, відходи органіки	44	19	19 000	280 млн грн	ЄБРР
Глобинський цукровий завод, «Астарта-Київ»	2014	жом, біомаса, відходи органіки	54 (150 тис. м ³ /добу)	–	–	12 млн дол.	ЄБРР

* Джерело: побудовано на основі публічної інформації

біоенергетичний комплекс, де виробляється біогаз, і Глобинський переробний завод. Біогазопровід дає можливість забезпечити поставки біогазу на підприємство з переробки сої, щоб замінити його потреби в природному газі. У той же час основним споживачем біогазу при переробці цукрових буряків восени залишався Глобинський цукровий завод [7]. Біогаз замінює до 50 % потреби Глобинського цукрового заводу в природному газі і до 90 % потреби Глобинського переробного заводу (переробка сої) [8].

Всесвітньо відомий харчовий гігант «Монделіс» (раніше «Крафт-Фудс»), що працює в Україні під торговою маркою «Чіпси Люкс», впровадив проект генерації енергії з нетрадиційного газу. Сировиною отримання біогазу служать стічні води з вмістом органічних речовин після обробки картоплі фабрики «Чіпси Люкс». Отримане біопаливо використовується для виробництва електроенергії і тепла. Впроваджена система дала можливість забезпечити виробництво енергії в діапазоні від 30 до 160 кВт/год. [9].

Потенціал виробництва біогазу в деяких галузях харчової промисловості наведено в таблиці 3.

Як бачимо, потенціал використання відходів харчової промисловості є доволі перспективним, їх використання для виробництва

Таблиця 3

Потенціал виробництва біогазу в ряді галузей харчової промисловості [8]

Вид діяльності	Потенціал виробництва CH_4 з усього обсягу відходів і побічної продукції, млн nm^3CH_4	Потенціал впровадження БГУ		
		од., БГУ	уст. елект. потужність	частка викор. потенціалу, %
Цукрові заводи	594,8	50	354,0	45,2
Пивоварні заводи	75,4	16	32,2	98,8
Спиртові заводи	95,6	50	39,5	95,6

й утилізації біогазу зможе задовольнити від половини й більше потреб в енергетичних ресурсах — біогазі, електро- та теплоенергії, залежно від виду діяльності. Це, в свою чергу, знизить витрати на енергетичні ресурси, утилізацію відходів, викиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

Література

1. Енергетичний баланс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР зі змінами // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 36– 37. — Ст. 242.
3. Про альтернативні види палива [Електронний ресурс] : Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV. — Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T001391.html
4. Серьогін О. О. Відходи цукрового заводу як джерело енергії / О. О. Серьогін, О. В. Василенко, І. В. Федів // Цукор України. — 2012. — № 3 (75). — С. 29–33.
5. Характеристика впливу на довкілля харчової промисловості [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://manyava.ucoz.ua/publ/tekhnoekologija/tekhnoekologija/karakteristika_vplivu_na_dovkillja_kharchovoji_promislovosti/22-1-0-268
6. Гелетуха Г. Г. Перспективи виробництва та використання біогазу в Україні: Аналітична записка БАУ № 4 / Г. Г. Гелетуха, П. П. Кучерук, Ю. Б. Матвеев. — К.: Біоенергетична асоціація України, 2013. — 22 с.
7. «Астрата» використовуватиме біогаз для потреб соєпереробки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://astartakiev.com/ua/press-center/novosti-holdinga_1336654830/2015_novosti-holdinga_1336654830/astrata-vikoristovuvatime-biogaz-dlja-potreb-soepererobki-.htm

8. Матвеев Ю. Б. Биогазовые технологи как средство достижения энергетической независимости Украины [Електронний ресурс] / Ю. Б. Матвеев. — Режим доступу : <http://uabio.org/img/files/news/pdf/03-matveev-biogas.pdf>
9. В Украине внедрен современный способ энергосбережения [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://latifundist.com/novosti/26988-v-ukraine-vnedren-sovremennij-sposob-energoberezeniya>

О. І. Павлов

д-р екон. наук, професор; завідувач кафедри економіки промисловості Одеської національної академії харчових технологій, м. Одеса, Україна

**СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЙОГО АДАПТАЦІЇ
ДО МІНЛИВИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Сучасне суспільство, принаймні його передова частина, перебуває у стані переходу від відтворювального до інноваційного типу розвитку. В інноваційному типі розвитку, на думку наукових співробітників Інституту економіки та прогнозування НАН України [1, с. 12], динамізм змін досягає такого рівня, за якого мінливість починає істотно переважати над стійкістю. Якісні зміни стають безперервними, а розвиток — не ступеневим, а процесуальним. Динамізм і глобалізація зумовлюють різношвидкісний розвиток взаємодіючих технологічних і соціально-економічних процесів і виникнення у зв'язку з цим явищ турбулентності. Тому подальший розвиток суспільства на інноваційних засадах залежатиме від його упорядкованості і цілеспрямованості. Такий розвиток забезпечується розробленням та впровадженням стратегій інноваційного розвитку підприємств. Ця проблема актуальна й для підприємств харчової промисловості України, інноваційний потенціал яких є недостатньо розвиненим, внаслідок чого вони значно відстають у технологічному розвитку від зарубіжних компаній.

Стратегія інноваційного розвитку має статус надстратегії, оскільки орієнтує суб'єктів господарювання на необхідність передбачення швидкоплинних й одночасно глобальних змін у мінливому економічному середовищі. В першу чергу ці зміни неоднозначно позначаються на функціонуванні підприємств харчової промисловості, які, з одного боку, значною мірою залежні від діяльності партнерів, що забез-

Наукове видання

**АДАПТИВНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ
МІНЛИВОГО СВІТУ**

*Матеріали
наукового симпозиуму
з міжнародною участю
19 травня 2017 року*

Відповідальність за інформацію,
викладену в публікаціях, несуть автори

Українською та російською мовами

Завідувачка редакції *Т. М. Забанова*
Редактор *Н. Я. Рихтік*
Технічний редактор *М. М. Бушин*
Дизайнер обкладинки *В. І. Костецький*
Коректор *І. В. Шепельська*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 13,49.
Тираж 300 прим. Зам. № 188 (42).

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-07-95, 37-14-25, 33-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.